

De financiële positie van de gemeente Winterswijk in meerjarenperspectief

gemeente

Winterswijk

Ontwikkeling financiële positie

In de Kaderbrief 2024 schetsten wij onze ambities, maar ook de onzekerheid over de ontwikkeling van onze financiën in de vier komende jaren en de jaren daarna. We gingen er toen nog vanuit dat we de jaarschijf 2024 konden sluiten met beperkte maatregelen en dat pas vanaf 2026 ombuigingen nodig zouden zijn.

Hoe anders ziet onze financiële positie er enkele maanden later uit. We onderscheiden de volgende factoren die leidden tot een neerwaartse bijstelling van ons financiële meerjarenperspectief:

1. Terugval in de algemene uitkering uit het gemeentefonds

In onze begroting ramen we de ontvangen algemene uitkering uit het gemeentefonds op basis van de Meicirculaire. Deze laat voor 2024 een plus van bijna € 4 miljoen zien, maar dat is onvoldoende om de stijgende lonen en prijzen te compenseren. Daarnaast valt de algemene uitkering in 2026 terug met € 5,6 miljoen en in 2027 met nog eens € 1 miljoen. De terugval in 2026 wordt het zogenaamde Ravijnjaar genoemd. Het inmiddels demissionaire kabinet geeft geen duidelijkheid over een nieuwe financieringssysteem voor gemeenten, het afschaffen van de opschalingskorting, compensatie van gemeenten voor gestegen kosten en over de herverdeling van het gemeentefonds. Dit vertaalt zich -voor alle gemeenten- in een forse terugval van de algemene uitkering ná 2025.

2. Stijgende lasten door autonome ontwikkelingen

Lonen en prijzen zijn het afgelopen jaar fors gestegen en stijgen naar verwachting het komende jaar verder. Daarmee hebben niet alleen wij te maken, maar ook de gemeenschappelijke regelingen waarin wij deelnemen zoals Fijnder, ODA, VNOG en Regio Achterhoek. De verhogingen van lasten in hun begrotingen werken door in onze begroting.

3. Gestegen zorgkosten

Met regiogemeenten hebben wij contracten afgesloten met zorgaanbieders voor het leveren van zorg in het kader van Wmo en Jeugdwet. De prijzen in de contracten zijn per 1 juli 2023 bijgesteld. Gemiddeld bedraagt de stijging voor onze gemeente 24%. Per 1 januari 2024 worden de prijzen opnieuw bijgesteld als gevolg van loon- en prijsstijgingen. Wij hebben daarop geanticipeerd door budgetten voor 2024 en verder met 10% bij te stellen. Bij jeugdzorg zien we daarnaast een toename van complexe hulpvragen. Dat leidt eveneens tot oplopende kosten.

4. De financiële vertaling van investeringsplannen

De 1e fase van het Integraal Huisvestingsprogramma Onderwijs (€ 16 miljoen) was in onze concept-begroting 2024-2027 verwerkt evenals investeringen in cultuurkwartier/Woow (€ 15 miljoen), zwembad Jaspers (€ 6 miljoen) en ons gemeentekantoor (€ 1,5 miljoen).

Met stijgende rentetarieven worden de investeringslasten groter. Als de investeringen eenmaal gedaan zijn, hebben we hierop geen invloed meer en wordt de beïnvloedbare ruimte in onze begroting verder beperkt.

Na verwerken van bovenstaande onderdelen, liet ons financieel meerjarenperspectief een tekort zien van bijna € 5 miljoen in 2024 dat opliep naar ruim € 11 miljoen in 2027.

Naast dit effect op ons saldo van baten en lasten zouden de geplande investeringen een ingrijpend effect hebben op onze schuldpositie. Hiervoor genoemde investeringen in de grote projecten plus nodige investeringen in wegen, riolering (incl. klimaatadaptatie), ICT en sportvelden zouden leiden tot een verdubbeling van onze schuld. Deze zou van € 70 miljoen bij aanvang van 2023 verdubbeld zijn eind 2027.

Vanwege hiervoor geschetst renterisico in combinatie met de onzekerheid over onze inkomsten vanaf 2026 is toename van schuld nu onwenselijk.

Op basis van de aangenomen amendementen tijdens de Raadsvergadering op 2 november 2023 is besloten om de septembercirculaire 2023 mee te nemen in de begroting 2024. De septembercirculaire is financieel verwerkt in de begroting 2024.

Solide financieel beleid

Ons financiële beleid is gericht op haalbaarheid en houdbaarheid. Haalbaar, omdat structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten. Over de baten is veel onduidelijk en de lasten blijven stijgen. Daarnaast onderkennen we in dit kader ook een aantal risico's:

- We hebben onvoldoende grip op de kostenontwikkeling in het sociale domein.
- Met ROVA zijn we in gesprek over de breedte van hun dienstverlening en het doorberekenen van overheadkosten door ROVA aan deelnemende gemeenten. Het effect hiervan is nu nog niet duidelijk.
- Ontwikkeling van onze organisatie:

Aan onze dienstverlening worden hoge eisen gesteld. Ons takenpakket wordt omvangrijker en complexer. Digitalisering biedt kansen om efficiënter te werken, maar ook bedreigingen waar het gaat om informatieveiligheid. Onze medewerkers zijn de sleutel naar succes op dit vlak. Op beide onderdelen is sprake van meerjarig achterstallig onderhoud. Een krappe arbeidsmarkt maakt de uitdaging (nog) groter om de juiste stappen te zetten in de ontwikkeling van de organisatie. Investerings zijn nodig om in de toekomst een robuuste en betrouwbare eerste overheid te blijven.

Met houdbaarheid van ons financiële beleid doelen we op een acceptabele omvang van de schuld. Met stijgende rente en bouwkosten in combinatie met onzekerheid over onze inkomsten achten wij het nu niet verantwoord de grote investeringen aan te gaan.

Begrotingsadvies van de VNG

In haar brief van 14 juli jl. adviseert VNG aan gemeenten om voor 2024 en 2025 een sluitende begroting te presenteren. Voor 2026 en 2027 adviseert zij om een realistische begroting te presenteren gebaseerd op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, inflatie, stijgende rente, ambities en geschatte mee- en tegenvallers. Op die manier worden tekorten zichtbaar met de bedoeling het signaal af te geven aan de rijksoverheid dat gemeenten de lasten niet kunnen dragen zonder aanvullende middelen van het Rijk.

Onze toezichthouder, provincie Gelderland, kijkt wat genuanceerder naar het advies van de VNG. En ook wij wegen het advies zorgvuldig. Het presenteren van tekorten is namelijk één ding. Ze ook daadwerkelijk aanvaarden is een ander vraagstuk. Of de rijksoverheid daadwerkelijk met aanvullende middelen over de brug komt is uiterst onzeker. Ook daar staat de begroting onder druk door stijgende kosten en moeten eerder uitgekeerde compensaties vanwege COVID-19, energiecrisis, armoedebestrijding etc. terugverdiend worden. Een scenario dat we te maken krijgen met bezuinigingen vanuit Den Haag is realistisch.

Strategie begroting 2024-2027

In het vervolg van dit hoofdstuk leest u onze strategie voor de komende jaren waarmee we recht doen aan ons financiële beleid, aandacht hebben voor de geschetste risico's en het advies van de VNG toepassen. Dat ziet er samengevat als volgt uit:

1. We presenteren voor 2024 en 2025 een sluitende begroting. Daarvoor is een

pakket aan maatregelen nodig die op korte termijn zijn door te voeren.

2. We maken een pas op de plaats waar het de grote projecten aangaat en gaan nu geen onomkeerbare financiële verplichtingen aan.
3. Als het gaat om de jaren 2026 en verder nemen we ook geen onomkeerbare beslissingen waar het bezuinigen of algemene lastenverhogingen betreft.
4. We zetten ons de komende maanden in om de risico's die we hiervoor schetsten te beheersen.

Dit leidt ertoe dat onze begroting voor de jaren 2026 en 2027 tekorten laat zien. We denken overigens dat alleen het presenteren van tekorten in de begroting niet voldoende is om het Rijk tot actie te bewegen. Daarom stellen we alles in het werk voor het verkrijgen van de noodzakelijke rijksbijdragen. Dit doen we samen met VNG, regio, provincie en maatschappelijke partners. We mobiliseren het netwerk van bestuurders, ambtenaren, raadsleden en wie zich verder in wil zetten voor gemeente Winterswijk om één signaal af te geven: de bezuinigingen veroorzaken onherstelbare schade. De meerjarenbegroting die dit jaar wordt ingediend ondersteunt dit beeld en laat een tekort zien vanaf 2026 en verder.

Maatregelenpakket voor een sluitende begroting 2024-2025

In deze begroting is een pakket met diverse bezuinigingsmaatregelen verwerkt om te komen tot een sluitende begroting 2024 en 2025.

Afwegingen die we gemaakt hebben bij het samenstellen van de maatregelen:

- Wettelijke taken moet overeind blijven, maar kunnen we afschalen in ambitieniveau?
- Ons bestaande voorzieningenniveau willen we in stand houden.
- Een minimale sociale basis moet gehandhaafd blijven.
- Plannen en ambities die we hadden maar nog niet gestart zijn, starten we voorsnog niet.
- We koesteren onze vliegwiel: Woningbouw in onze gemeente en onze jeugd. Voor toekomstbestendigheid van onze gemeente zijn deze noodzakelijk.
- Algemene lastenverhoging (OZB) alleen als dat onvermijdelijk is en bedoeld voor investeringen in het op peil houden van ons voorzieningenniveau.

De maatregelen variëren van een standaard indicatie voor hulp bij huishouden en stoppen met opgavegericht werken tot het verlagen van kredieten voor wegen en het bermbeheer naar een lager niveau brengen. In het vervolg van dit hoofdstuk staat een totaaloverzicht en bij ieder beleidsveld benoemen we de effecten.

Programmering van projecten

We stellen de gewenste investeringen in de grote projecten uit, waar redelijkerwijs mogelijk, voor zover er bij uitstel geen sprake is van wettelijke verplichting, risico op extreme meerkosten of onveilige situaties. Investeringen leiden tot langjarige verplichtingen op kapitaallasten, die eenmaal aangegaan, niet meer stuurbaar zijn. Voor zover niet op korte termijn noodzakelijk, vermijden we ongedekte langjarige verplichtingen.

Het gaat om de volgende projecten:

- Integraal Huisvestingsplan Basisonderwijs (IHP)
- Theater De Storm
- Zwembad Jaspers
- Cultuurkwartier / WoooW en huisvesting cultuurpartners

De basisregel is: projecten krijgen geen geld in de jaren 2026 en 2027, zolang geen sprake is van een structureel sluitende begroting. Van die basisregel wijken we alleen af als er gegronde redenen zijn. Redenen zijn:

1. Er is in 2023, 2024 of 2025 geld voor gereserveerd. Dat zijn niet de tekortjaren. Die bedragen kunnen voor de betreffende (onderdelen van) projecten beschikbaar blijven. Concreet gaat het om:
  - a. Terra Temporalis: er is voor 2023 eenmalig ruim € 1 miljoen begroot voor het projectonderdeel bezoekerscentrum. De rest van de investering wordt door anderen dan gemeente Winterswijk betaald. De exploitatie van het centrum ligt geheel buiten risico van de gemeente. Daar dragen wij dus niet aan bij.
  - b. Cultuurkwartier / WoooW en huisvesting cultuurpartners: het tekort op de grondexploitatie (begroot op eenmalig €3 miljoen moet wettelijk gezien worden geboekt in het jaar dat het omgevingsplan vastgesteld wordt. Tot nu toe richten we ons op 2025, en dat is dus ook het jaar waarvoor het geld in de begroting staat.
2. Geen enkel project is per se niet uitstelbaar, op één na omdat we daar nu beter kunnen kiezen voor doorgaan dan voor stopzetten:

Huisvesting basisonderwijs (IHP): voor de school Woold kunnen we de huidige situatie niet langer voortzetten. Daar stellen we voor de tijdelijke huisvesting te vervangen.

We temporiseren de uitvoering van fase 1 van het IHP. De ontwikkelingen bij school 'Woold' zetten we wel voort maar moeten passen binnen de in voorliggende begroting geraamde middelen. De overige scholen kunnen in extreme situaties een beroep doen op een te vormen bestemmingsreserve maatschappelijk vastgoed voor noodmaatregelen. Voor de andere fases van het project is er nu geen perspectief op geld. Daarnaast stellen we geen extra geld beschikbaar voor de realisatie van gymvoorzieningen.
3. Projectonderdelen die strategisch nu verstandiger zijn dan ooit voeren we uit. Concreet gaat het om:
  - a. Winkels en woningen aan het Weurden. Dit is onderdeel van een project, maar de ontwikkeling kan zelfstandig verder en levert geld op.
  - b. Centrumparkeren Dingstraat: de planvorming door de eigenaren is een eenmalige kans om het centrumparkeren daar te realiseren. Daar moeten we geld bijpassen, maar dat is beschikbaar uit de opbrengsten van de verkoop Weurden (winkels plus woningen) en de reservering voor het tekort op de grondexploitatie die in de begroting van 2025 is opgenomen.

Voor het meest noodzakelijke en acute onderhoud van de basisscholen, theater De Storm, zwembad Jaspers en het pand Boogie Woogie stellen we voor om vanaf 2024 een bestemmingsreserve maatschappelijk vastgoed te creëren van € 2 miljoen. Zo houden we de voorzieningen de komende jaren in stand. We brengen in dat kader van al het vastgoed waaraan wij financieel bijdragen en / of eigenaar van zijn in beeld welk onderhoud de komende jaren noodzakelijk is.

Programma ruimtelijke projecten

We constateren dat alle investeringsprojecten in het fysieke domein tezamen optellen tot meer dan een volledige jaarbegroting uitgaande van de maximale varianten. Ook met de optelsom van optimale varianten zoals die tot nu toe in afzonderlijke projectafwegingen werden gemaakt, gaat het om heel veel geld. Al deze investeringen in drie tot vier jaar doen is in ieder geval onmogelijk. Ook bij gunstiger begrotingsomstandigheden. Uitsmeren, en dus een deel vertragen is onontkoombaar. Maar nu komt daar bij dat we vanaf 2026 met de huidige kennis van beschikbare gelden dus geen mogelijkheden hebben om te investeren. Voor deze

prioritering en temporisering hebben we nu nog geen advies. Simpelweg omdat er te veel onzekerheden voor de lange termijn (over 2026 en verder, en al helemaal over 2028 en verder) zijn.

Daarom stellen we de komende maanden een integraal en realistisch investeringsprogramma op voor de ruimtelijke projecten. En we ontwikkelen een werkwijze voor de aanpak van ruimtelijke investeringen waarin we strategische argumenten meer dan tot nu toe gebruiken om te bepalen wat we wanneer gaan doen. En omgekeerd gaan we meer rekening houden met de timing van marktpartijen. Dat houdt onder andere in dat we voorzienbare schommelingen in de conjunctuur en de inkomsten uit het gemeentefonds mee laten bepalen wanneer we voorstellen voor investeringen aan de raad voorleggen en wat we dan precies vragen. Tevens beoordelen we of en in hoeverre inzetten van een deel van onze algemene reserve kan helpen.

Investeringsverspreiden we dus over meerdere jaren vanwege hun financiële impact maar ook vanwege beschikbare (ambtelijke) capaciteit.

Zorg voor de toekomst

De kosten in het sociaal domein zijn de afgelopen jaren snel opgelopen. Om ook in de toekomst zorg en ondersteuning van onze inwoners te kunnen blijven leveren, is beheersing van deze kostenstijging noodzakelijk. We gaan daarom een aantal maatregelen treffen die inzetten op het zoveel mogelijk normaliseren van problemen, het vergroten van de zelfredzaamheid van onze inwoners en het versterken van onze opdrachtgevende rol richting onze aanbieders en samenwerkingsverbanden.

De opgave is om te formuleren wat we blijven we doen, kortom: Wat is onze minimale sociale basis die we willen vervullen. Zorgplicht en een dekkend zorglandschap zijn daarbij uitgangspunten naast financiële haalbaarheid. De keuzes die we daarin gaan maken baseren we op een evaluatie van het sociaal domein.

Deze evaluatie moet vervolgens leiden tot een nieuwe visie op het sociaal domein.

Deze visie gaat richting geven op onderstaande punten:

- De toegang tot zorg;
- Inrichting van welzijnstaken;
- Integrale samenwerking met en binnen voorliggende voorzieningen;
- Kansen om efficiënter te werken;
- Opdrachtgeverschap aan onze gemeenschappelijke regelingen, waaronder Fijnder.

Bij de visie komt een uitvoeringsplan met een financiële vertaling in lagere kosten. Deze kan vervolgens in onze begroting 2025-2028 verwerkt worden.

Masterplan organisatie gemeente Winterswijk 2024-2027

In ons streven om de kwaliteit van onze bedrijfsvoering te verbeteren en middelen effectiever te beheren, stellen we een masterplan op dat gericht is op het transformeren van bedrijfsvoeringsactiviteiten. Dit plan rust op drie pijlers: kostenreductie, efficiëntieverbetering en het waarborgen van ondersteunende financiële informatie en ondersteuning.

1. Kostenreductie: Verstandig omgaan met middelen

- Omvang van de formatie bevriezen

De ambtelijke formatie is de afgelopen jaren gegroeid. Hierdoor kon de organisatie zich verder professionaliseren en konden nieuwe taken opgepakt worden. Het is een optie om de formatie te 'bevriezen' op het aantal van de begroting 2023. Een vertrekkende medewerker wordt dan niet automatisch vervangen, maar er moet dan bij elke vacature kritisch gekeken worden waar die het hardste nodig is. Deze

maatregelen kunnen alleen genomen worden als bestuur en management accepteren dat werk minder grondig, minder goed en/of minder snel gedaan wordt.

- Minder onderzoek en inhuur

In de aanloop tot besluitvorming worden regelmatig onderzoeken gedaan. We zien ook herhaling van onderzoeken. Daarnaast moeten we onderkennen dat we veel capaciteit inhuren om het werk gedaan te krijgen. Dit zorgt voor een flinke kostenpost op de begroting (circa € 4,5 miljoen in 2022). Door strakker op inhuur en op het doen van extern onderzoek te sturen, bijvoorbeeld door een 'Nee, tenzij' regel te formuleren kunnen we de drempel om in te huren en om extern onderzoek te doen verhogen.

2. Efficiëntieverbetering: Optimalisatie van processen

Door processen te stroomlijnen en te moderniseren kunnen we onze dienstverlening verbeteren en meer kwaliteit leveren. Middelen die we daarbij inzetten zijn digitalisering en automatisering, strategisch inkopen en datagedreven besluitvorming.

3. Waarborgen van ondersteunende financiële informatie en ondersteuning Financiële rapportage: We verbeteren onze rapportageprocessen om heldere en gedetailleerde financiële informatie te verschaffen aan de organisatie. Dat stelt medewerkers en hun management beter in staat om te sturen op resultaat.

Begrotingsdiscipline: Door strikte begrotingsdiscipline kunnen we onze financiën beter beheren en zorgen we ervoor dat we het beschikbare budget inzetten voor de beoogde resultaten.

Borgen van rollen en verantwoordelijkheden: Rolonduidelijkheid en -vermenging leiden tot verlies van slagvaardigheid. We leggen (nog beter) vast wie waarover gaat en houden elkaar daaraan.

In deze begroting 2024-2027 is een taakstellende bezuiniging ingeboekt die ingevuld moet worden door het masterplan. De personeels- en bedrijfsvoeringsbudgetten zijn verlaagd met € 300.000 in 2024 olopend naar € 1.000.000 in 2027.

Het succes van dit masterplan vereist samenwerking op alle niveaus binnen de gemeente. Het betrekken van medewerkers en bestuurders is essentieel om de doelstellingen te bereiken en een cultuur van efficiëntie en transparantie te bevorderen.

Financieel meerjarenperspectief

Ons financieel meerjarenperspectief ziet er na doorvoeren van autonome ontwikkelingen, nieuwe beleidsontwikkelingen en het pakket van bezuinigingsvoorstellen als volgt uit.

x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Stand 1e prognose 2023	730	2.947	-1.421	-3.119
Wijzigingen Begroting 2024	-55	-994	-1.268	805
Begrotingssaldo 2024-2027	675	1.953	-2.689	-2.314
Waarvan incidenteel	-535	-38	0	0
Waarvan structureel	1.210	1.991	-2.689	-2.314

Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen waarop we feitelijk geen invloed hebben en die binnen bestaand beleid leiden tot budgetbijstellingen. Te denken valt aan aanpassingen in de algemene uitkering en loon- en prijsstijgingen voor onszelf. Deze loon- en prijsstijgingen krijgen we ook doorberekend van gemeenschappelijke regelingen en door contractpartners. In die laatste groep vallen bijvoorbeeld de zorgaanbieders in het sociaal domein. De belangrijkste bijstellingen van meer dan € 250.000 ziet u in onderstaande tabel. Voor nadere toelichting verwijzen wij u naar de financiële onderbouwingen bij de programma's en de bijlage Uitgangspunten begroting 2024-2027.

	progr	2024	2025	2026	2027
Structureel					
1 WMO (Excl. doorbelasting ZOOV)	1	-975.000	-975.000	-805.000	-630.000
2 Jeugd	1	-1.852.000	-1.852.000	-1.852.000	-1.852.000
3 Bijdrage beheer openbare ruimte ROVA	3	-310.000	-310.000	-310.000	-310.000
4 ICT	4	-528.000	-499.000	-499.000	-608.000
5 Algemene uitkering	5	3.905.000	3.243.000	1.657.000	2.052.000
6 Vrijval stelpost prijsstijgingen	5	395.000	395.000	395.000	395.000
7 Rente langlopende leningen	5	-668.000	-1.140.000	-1.362.000	-1.510.000

Nieuwe beleidsontwikkelingen

De volgende tabel bevat de financiële vertaling van de nieuwe beleidsvoornemens. Deze komen onder andere voort uit het coalitieakkoord. Het verschil met de autonome ontwikkelingen is dat voor deze onderwerpen andere keuzes gemaakt kunnen worden. Het gaat immers om nieuw beleid waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan.

Het gaat om zowel out-of-pocket kosten op diverse beleidsterreinen als kosten voor versterking van de ambtelijke organisatie. De derde kolom bevat een verwijzing naar het betreffende programma voor een inhoudelijke toelichting.

	progr	2024	2025	2026	2027
Structureel					
1 Subsidie Ouderenbond voor compensatie huur	1	-21.000	-21.000	-21.000	-21.000
2 Subsidie Stichting Ondernemen met Cultuur	2	-60.000	-45.000	-30.000	-15.000
3 Invoering heffing milieuleges	3	39.000	39.000	39.000	39.000
4 Verwerven subsidies	3	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
5 Intensiveren Vitaal Platteland	3	-100.000	0	0	0
6 Integraal Veiligheidsplan	4	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
7 Verhogen budget voor opleiding van personeel	4	-167.000	-167.000	-167.000	-167.000
8 Gestegen kosten restauratieve voorzieningen	4	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
9 Uitbreiding personeel	4	-490.000	-490.000	-490.000	-490.000
10 Verhogen OZB met index en areaaluitbreiding	5	386.000	435.000	480.000	525.000
Incidenteel					
1 Subsidie inclusieve Buitenschoolse Opvang	1	-190.000	0	0	0
2 Erfgoed omgevingswet	2	-40.000	0	0	0
3 Subsidie Stichting Leergeld	2	-10.000	-10.000	0	0
4 Uitvoering Erfgoednota	2	-17.500	0	0	0
5 Verduurzaming sportveldverlichting	2	152.000	0	0	0
6 Uitvoering sanering stortplaats WAL	3	-150.000	0	0	0
7 Diversen	3	100.000	0	0	0

Bezuinigingsvoorstellen

Onderstaande tabel bevat de bezuinigingsvoorstellen uit het pakket aan maatregelen om te komen tot het financiële perspectief van nu voorliggende meerjarenbegroting 2024-2027. In de derde kolom staat het programma waar u de inhoudelijke toelichting kunt lezen.

	prog.	2024	2025	2026	2027
Structureel					
1 Stoppen met kinderopvang sociaal medische indicatie (SMI)	1	0	45.000	45.000	45.000
2 Standaard indicatie Hulp bij Huishouden verlagen naar 2 uur	1	0	100.000	225.000	400.000
3 Verlagen uitgaven compliment mantelzorg	1	40.000	40.000	40.000	40.000
4 Huur De Post opzeggen	1	0	0	98.000	98.000
5 SPUK GALA inzetten voor bestaande preventie-activiteiten	1	157.325	153.628	92.074	0
6 Inclusieve BSO	2	190.072	190.072	190.072	190.072
7 Stoppen met een aantal activiteiten rondom cultuurhistorie	2	70.000	70.000	70.000	70.000
8 Geen nieuwbouw / renovatie maatschappelijke instellingen	2	0	0	1.049.000	1.049.000
9 Historische paden afschaffen	2	10.000	10.000	10.000	10.000
10 Afschaffen subsidie coördinator cultuurpunt	2	0	0	22.500	22.500
11 Verlagen subsidie Stichting Ondernemen met Cultuur	2	13.375	13.375	0	0
12 Subsidie lokale omroepen stoppen i.v.m. financiering vanuit het Rijk	2	0	0	18.250	18.250
13 Geen geld voor gymlocaties beschikbaar stellen	2	0	0	0	0
14 Verlagen compensatie huur sportverenigingen	2	0	0	41.035	82.070
15 Opgave armoede laten vervallen	2	200.000	200.000	200.000	200.000
16 Halveren budget meedoenregeling volwassenen	2	100.000	100.000	100.000	100.000
17 Basisbanen niet invoeren	2	70.000	70.000	70.000	70.000
18 Niet invoeren Winterswijkpas	2	0	0	0	0
19 Temporiseren uitvoering IHP, met uitzondering van school 'Woold'	2	0	0	pm	pm
20 Schrappen krediet herinrichting markt	3	0	0	45.000	45.000
21 Krediet gebiedsontwikkeling Molenveld Driemarkweg schrappen	3	9.000	9.000	9.000	9.000
22 Openbare verlichting verledden temporiseren	3	240.000	240.000	240.000	240.000
23 Verlagen beeldkwaliteit openbaar groen	3	0	136.000	136.000	136.000
24 Verlagen ambitie ecologisch bermbeheer	3	130.000	130.000	130.000	130.000
25 Begraafplaats in de markt zetten	3	0	0	30.000	30.000
26 Schrappen van geraamde kredieten verkeersmaatregelen binnenring centrum	3	0	35.000	35.000	35.000
27 Opgave duurzaamheid laten vervallen	3	123.500	123.500	123.500	123.500
28 Verhogen kostendekkendheid markt (leges)	3	0	29.175	29.175	29.175
29 Wegomlegging Steengroeve niet voor rekening gemeente.	3	38.000	38.000	38.000	38.000
30 Wegomlegging Steengroeve tbv Sibelco valt buiten perspectief van deze begroting	3	0	0	0	97.000
31 Grenzhoppersbusiness school stoppen	3	6.500	6.500	6.500	6.500
32 Stoppen met het aanjagen economie	3	zie nummer 39	zie nummer 39	zie nummer39	zie nummer 39
33 Bijdrage Leader verlagen	3	59.200	59.200	59.200	59.200
34 Verbouwen gemeentekantoor beperken tot ARBO-aanpassingen en realiseren verhuizen de Post	4	75.500	75.500	75.500	75.500
35 Verhogen leges omgevingsplanactiviteit	4	108.000	108.000	108.000	108.000
36 Verminderen frequentie/aantal pagina's gemeentenieuws	4	13.000	13.000	13.000	13.000
37 Taakstelling organisatiebreed	4	300.000	500.000	750.000	1.000.000
38 Verminderen personele inzet agv schrappen taken	4	481.000	499.000	499.000	499.000
39 Bijdrage VNOG beperken o.b.v. verdeelsleutel	4	0	50.000	100.000	100.000
40 Verhogen toeristenbelasting	5	245.000	245.000	245.000	245.000
41 Technische aanpassingen begroting	div.	356.000	0	49.000	73.000
		3.035.472	3.288.950	4.991.806	5.486.767
Incidenteel					
1 Opgave inclusie laten vervallen	1	89.000	0	0	0
2 Historische paden afschaffen (I)	2	31.000	0	0	0
3 Geen werkaanvaardingspremie	2	94.000	94.000	0	0
		214.000	94.000	0	0

